

Cena děkana Fakulty dopravní ČVUT

**Analýza automatických hlásicích informačních systémů
v železničních stanicích v České republice**

Zpracoval: Jan Kugler, Střední průmyslová škola Třebíč, obor Technické lyceum

Obsah

Obsah.....	2
Úvod.....	3
Hlásicí informační systémy používané v ČR.....	4
INNIS.....	5
HIS.....	6
HAVIS.....	7
ČD Speaker.....	8
Porovnání jednotlivých systémů.....	9
Typy používaných hlášení.....	10
Hlásicí informační systém v železniční stanici Praha hlavní nádraží.....	11
Dotazníkové šetření o hlásicích systémech.....	12
Analýza výsledků dotazníkového šetření.....	13
Závěr.....	14
Seznam použitých zdrojů.....	15

Úvod

V této práci bych chtěl nejprve představit jednotlivé informační systémy používané na české železnici, poté popsat jejich obsah, výhody a nevýhody a na závěr bych chtěl zveřejnit výsledky dotazníků, které jsem na toto téma sestavil.

V práci se zaměřuji na železniční stanice jak obecně, to je v celé České republice, tak i jednotlivě na některé významné stanice.

Hlásicí informační systémy používané v ČR

V této části bych představil jednotlivé systémy, které se v České republice používají. Nejprve uvedu jejich rozdělení, poté budu jednotlivé charakterizovat.

1. INNIS
2. HIS
3. HAVIS
4. ČD Speaker
5. živá hlášení

INNIS

INNIS je audiovizuální systém, vyvinutý společností Chaps, sloužící k informování cestujících a zaměstnanců ve stanicích o pravidelné veřejné dopravě a mimořádných událostech v dopravním provozu.

INNIS je tvořen těmito prvky:

1. Centrální řídicí jednotky
2. Zobrazovací tabule
3. Audiovýstup
4. Programové vybavení

Hlášení k tomuto systému namluvila česká herečka Danuše Hostinská – Klichová, hlášení jsou namluvena i v německém a anglickém jazyce.

Využití:

uvádím jen významné stanice, systém je jinak používán ve většině stanic v ČR

Praha – hlavní nádraží, Libeň, Holešovice, Smíchov, Plzeň hlavní nádraží, Cheb, Tábor, České Budějovice, Jihlava, Znojmo, Břeclav, Olomouc hlavní nádraží, Zábřeh na Moravě, Bohumín, Třinec, Kolín

dálkově řízené tratě Beroun – Zdice, Plzeň – Železná Ruda, České Budějovice – Rybník, České Budějovice – České Velenice

HIS

HIS je hlásicí informační systém od firmy Mikrovox. Jedná se o první informační systém na území našeho státu – v roce 1992 byl instalován ve stanici Praha – Holešovice, v následujících letech se rozrůstal dále, například i do stanice Praha hlavní nádraží. Hlášení pro tento systém namluvil český herec Václav Knop, hlášení v anglickém a německém jazyce doplňují Věra Pockley a Blanka Trčanová.

Využití:

v současnosti je tento systém používán asi v 60 stanicích, uvádím jen nejvýznamnější Praha – Vysočany, Vršovice, Poděbrady, Brno hlavní nádraží, Ostrava – všechny stanice, Havířov, Pardubice – všechny stanice a zastávky, Hradec Králové hlavní nádraží dálkově řízená trať Ostrava-Svinov – Opava-Východ (mimo)

HAVIS

HAVIS je hlasový a vizuální informační systém pro informování cestujících od firmy Starmon.

Hlášení pro tento systém namluvil český herec Alexandr Postler, hlášení je namluveno i v anglickém a německém jazyce.

Využití:

hlásicí systém je používán asi ve 25 stanicích, uvádím nejvýznamnější

Chocẽ, Ústí nad Orlicí, Česká Třebová, Svitavy, Šumperk, Mladá Boleslav hlavní nádraží, Letohrad, Ústí nad Labem hlavní nádraží, Louny, Brandýs nad Labem

ČD Speaker

Jedná se o jednoduché hlásicí programy, které jsou používány v menších stanicích. Autory těchto systémů jsou většinou sami zaměstnanci Českých drah.

1. ČD Speaker používaný v Kraji Vysočina (popř. Jihomoravském)

Autorem tohoto systému je zaměstnanec Českých drah z Jihlavy, který program vytvořil. Hlášení namluvila výpravčí ze železniční stanice Třebíč.

Využití:

původně v žst Třebíč, nyní v dalších okolních stanicích např. Náměšť nad Oslavou, Studenec, Moravské Budějovice, Jihlava město, Mikulov na Moravě, Počátky – Žirovnice, Okříšky

2. ČD Speaker používaný v Jihomoravském kraji (popř. i v okolí)

Autorem tohoto systému je zaměstnanec Českých drah z Veselí nad Moravou, hlášení namluvil výpravčí ze železniční stanice Adamov.

Využití:

veškeré stanice na trati Brno – Veselí nad Moravou, Strážnice, Adamov, Rájec-Jestřebí, Střelice, Čáslav, Hlinsko v Čechách, Heřmanův Městec, v minulosti i stanice Pečky, Poříčany, Český Brod, Úvaly, Křižanov a Veselí nad Moravou

3. ČD Speakery v Ústeckém kraji

Hlášení pro první systém namluvil zaměstnanec společnosti Chaps, která je tvůrcem systému INNIS. V minulosti byl tento systém používán ve většině stanic v Ústeckém kraji, nyní už ale není využíván v žádné železniční stanici.

Druhý systém namluvila pro změnu žena. Nahradila tak prvně uvedený systém a doplnila do dalších stanic.

Využití:

Roudnice nad Labem, Bílina, Děčín-Východ, Česká Lípa hlavní nádraží, Rumburk, Litoměřice a další stanice v Ústeckém kraji

4. Další ČD Speakery

Další takovéto systémy se nacházejí v Moravskoslezském kraji a v Plzeňském a Jihočeském kraji. Jedná se většinou o místně vyrobené programy namluvené zdejšími pracovníky.

Porovnání jednotlivých systémů

1. INNIS

Jedná se o nejrozšířenější informační systém v České republice. Hlavní výhodou je snadné ovládání, kdy u každého vlaku je nabídka typů hlášení, která jdou doplnit dalšími informačními hlášeními. Hlášení v českém jazyce jsou namluvena ženským hlasem, což je určitá nevýhoda, protože ženský hlas nevyniká tolik jak mužský.

Další nevýhodou je, že jednotlivá hlášení od sebe nejsou oddělena znělkou. Může proto docházet k přeslechnutí nebo nerozeznání, kterého vlaku se hlášení týká.

Hlášení v anglickém jazyce je namluveno občanem USA, což má za vliv tzv. americkou angličtinu.

2. HIS

Tento systém má nejkvalitněji namluvené hlášení ve všech jazycích. V českém jazyce zde vyniká řeč Václava Knopa, anglická a německá hlášení jsou namluvena spisovným jazykem s profesionální výslovností. Systém má také snadné ovládání, kdy u každého vlaku je nabídka jednotlivých typů hlášení, která lze doplnit dalšími informačními zprávami.

3. HAVIS

O tomto systému se říká, že má nejhůře namluvená hlášení ve všech jazycích. V češtině jsou zde slova nastříhaná do sebe, což má za následek například při jmenování nácestných stanic spojení všech do jedné. Slova jsou dále namluvená v různých tónech. Anglické hlášení působí usměvavým dojmem. Je namluveno Češkou, která si dává velký pozor na výslovnost.

V německém jazyce je to podobné.

Další nevýhodou je překládání zahraničních zeměpisných názvů, která mohou zmást cestující. Výhodou je ale snadné ovládání, kde po otevření okna daného vlaku nalezneme pohromadě všechny typy hlášení.

4. ČD Speaker

Jednotlivé systémy se od sebe liší. Podle mě je nejkvalitněji namluvený ČD Speaker v Jihomoravském kraji (označení 2, viz výše). Naopak nejhůře namluvené i poskládané jsou Speakery v Moravskoslezském a Jihočeském kraji.

Typy používaných hlášení

Zde popíši hlášení, která jsou obvykle používány. Každé hlášení obsahuje výchozí a cílovou stanici vlaku, časy příjezdu a odjezdu a číslo nástupiště nebo koleje.

1. Před příjezdem – hlášení se používá před příjezdem vlaku do železniční stanice, obsahuje informace o řazení vlaku a rozsahu poskytovaných služeb
2. Přijíždí vlak – hlášení se používá při vjezdu vlaku do železniční stanice, obsahuje jen upozornění o bezpečnosti cestujících
3. Příjezd – hlášení se používá po příjezdu vlaku do železniční stanice, pokud má vlak ve stanici delší dobu pobytu, nebo ve stanici končí
4. Příjezd+odjezd – hlášení se používá po příjezdu vlaku do železniční stanice, pokud vlak ihned odjíždí
5. Nástup – hlášení se používá, pokud vlak stojí ve stanici a čeká na čas odjezdu
6. Odjezd – hlášení se používá bezprostředně před odjezdem vlaku ze železniční stanice
7. Zpoždění – hlášení se používá, pokud je vlak opožděn na příjezdu, příjezdu i odjezdu nebo odjezdu
8. Přistavení – hlášení se používá u vlaků, které jsou ze stanice výchozí

Informační hlášení:

Přestup nebo nejbližší přípoje vlaku, změny v řazení vlaku, upozornění na bezpečnost při průjezdu vlaku stanicí nebo na posun ve stanici, upozornění na dodržování zákonů (zákaz kouření), uzavření pokladen, opuštění prostor železniční stanice...

Hlásicí informační systém v železniční stanici Praha hlavní nádraží

Zde bych chtěl popsat vývoj a současný stav hlášení v nejdůležitějším železničním uzlu České republiky – stanici Praha hlavní nádraží.

V roce 1993 byl do stanice nainstalován zkušebně informační systém HIS. Nahradil tak, do té doby zde působící, operátorky, které hlásily informace o vlacích naživo. K dispozici byl kompletně namluvený grafikon vlaků v českém, německém a anglickém jazyce.

Po příjezdu vlaků zde byla používána znělka Vltavy od Bedřicha Smetany.

Tento hlásicí systém vydržel s postupnými změnami na pražském hlavním nádraží až do roku 2008, kdy byl nahrazen systémem INNIS z produkce firmy CHAPS.

Tato změna proběhla v rámci celkové rekonstrukce železniční stanice Praha hlavní nádraží, kterou prováděla italská společnost Grandi Stazioni.

Současně byly vyměněny i informační panely v hale a na nástupištích. Zde mohou nově cestující najít i další informace o vlacích, například řazení vozů apod.

Nově se zde objevují hlášení upozorňující na odjezd autobusových linek Airport Express, nebo SC BUS.

Jako znělka je zde v současnosti používán Vyšehrad, taktéž od Bedřicha Smetany.

Nevýhodou nového hlasového systému je jeho špatná slyšitelnost, hlavně na nástupištích.

Zvuk se zde příliš rozléhá, přesto jsou zde ale používány reproduktory s menší hlasitostí a rozsahem. Mužský hlas Václava Knopa zde vynikal lépe než současný ženský hlas Danuše Hostinské – Klichové.

Podle mého osobního názoru ale zde není hlášení používáno vždy tak, jak by mělo. Obsluha například pustí hlášení typu „před příjezdem“ až ve chvíli, kdy vlak přijíždí do stanice a informace například o řazení vlaku již zcela zaniknou hlukem daného příjíždějícího vlaku. Naopak hlášení typu „příjezd“ bývá často spouštěno až dlouhou chvíli po příjezdu do stanice, kdy už cestující z vlaku opustili nástupiště a informace o přípojích pak ztrácí veškerý význam. Pro cestující je rychlejší podívat se na odjezdové panely. Dále zde nevyhovuje, že hlášení různých vlaků po sobě nejsou oddělena znělkou. Cestující pak nemusí poznat, kterého vlaku se hlášení týká. Informací v hlášení je zbytečně moc, vyjmenovávání řazení a všech čísel vozů soupravy ve všech jazycích zabere u jednoho vlaku i několik minut.

Dotazníkové šetření o hlásících systémech

Při tvorbě této práce jsem sestavil dotazník, který se zabývá právě hlášeními v železničních stanicích. Dotazník jsem položil celkem padesáti respondentům. Hlavním kritériem jejich výběr bylo hlavně časté cestování vlakem. Dotazník jsem dále pokládal respondentům všech věkových skupin obou pohlaví.

Zde přináším výsledky:

1. Posloucháte při čekání na vlak na nádraží rozhlas?

Ano – 42 (84%)

Ne – 8 (16%)

2. Hlášení v železničních stanicích je pro mě:

Nesmírně důležité – 8 (16%)

Velmi důležité – 20 (40%)

Trochu důležité – 14 (28%)

Nepříliš důležité – 6 (12%)

Naprosto nedůležité – 2 (4%)

3. Při přestupu mezi vlaky Vám více pomůže:

Hlášení – 21 (42%)

Informační panely – 29 (58%)

4. Je podle Vás důležité hlásit u zpoždění vlaku i důvod zpoždění?

Ano – 39 (78%)

Ne – 11 (22%)

5. Je podle Vás důležité hlásit u vlaků i řazení vozů a rozsah poskytovaných služeb?

Ano – 29 (58%)

Ne – 21 (42%)

6. Setkal (a) jste se již někdy s chybným hlášením (např. chybné uvedení nástupiště, jiná doba zpoždění...)

Ano – 21 (42%)

Ne – 29 (58%)

7. Jaký byste měl (a) nápad na zkvalitnění hlášených informací ve stanicích?

Uvádím nejčastější: spouštění dříve před příjezdem, lepší ozvučení stanic a kvalita reproduktorů, důležitá hlášení opakovat, hlásit přesné doby zpoždění a důvody.

Analýza výsledků dotazníkového šetření

Z dotazníkového šetření vyplynulo, že 84% cestujících při čekání na vlak věnuje pozornost hlášení staničního rozhlasu. Pro většinu cestujících je hlášení důležité.

Naopak při přestupech mezi vlaky více cestujícím pomáhají informační panely. Myslím si, že je to způsobeno hlavně tím, že po příjezdu vlaku není pro vystupující cestující hlášení slyšet z důvodu hluku. Dále po příjezdu do stanice bývá spuštěno hlášení „Příjezd“ daného vlaku a přestupy do dalších vlaků jsou hlášeny až poté. Mezitím se většina cestujících podívá na informační panel a v době hlášení přestupu už jsou u hledaného vlaku.

Pro 78% cestujících je u hlášení o zpoždění důležité hlásit i jeho důvod. Zde záleží na přístupu obsluhy. Já jsem se již setkal s hlášením o 4 hodinovém zpoždění, které bylo vyhlášeno bez důvodu a naopak s pětiminutovým zpožděním, které bylo hlášeno i s důvodem.

Pro 58% cestujících je důležité hlásit řazení vlaků a rozsah poskytovaných služeb. Já si myslím, že tyto informace by měly být hlášeny jednou, a to před příjezdem vlaku. Při přestupech nebo před odjezdem je již hlášení řazení nadbytečné.

Přestože informace staničního rozhlasu by měly být pravdivé, s chybným hlášením se již setkalo 42% cestujících. Do této kategorie jsem počítal hlášení s chybným udáním čísla koleje/nástupiště, hlášení jiného přijíždějícího vlaku, nebo jiné doby zpoždění.

Závěr

Cílem mé práce mělo být porovnání jednotlivých automatických hlásicích systému používaných na síti železnice v České republice. Zaměřil jsem se na systémy HIS, INNIS, HAVIS a ČD Speaker. U každého jsem uvedl stručný popis systému, ovládání a nejvýznamnější stanice, ve kterých je používán. Dále jsem v práci popsal typy hlášení, která se používají.

Zaměřil jsem se také na hlášení v nejvýznamnějším železničním uzlu naší železnice – stanici Praha hlavní nádraží. Zde jsem popsal vývoj a současný stav hlášení.

Při vypracovávání této práce jsem provedl i dotazníkové šetření, zaměřené právě na hlášení v železničních stanicích. Cílem bylo zjistit od respondentů, cestujících jezdících pravidelně vlakem, jak vnímají rozhlas a jak jsou spokojeni s kvalitou hlášených informací. Na závěr dotazníku byl prostor pro vyjádření se ke zlepšení nebo návrhu týkající se hlášení.

Seznam použitých zdrojů

Internetové adresy:

www.chaps.cz

www.mikrovox.cz

www.starmon.cz

Vlastní pozorování